

AZ ASIS 38. KONFERENCIÁJA

Dezső Zsigmondné

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

Az ASIS (*American Society for Information Science = Amerikai Tájékoztatástudományi Intézet*) 1975 októberében *Bostonban*, mintegy 2300 résztvevővel tartotta meg a tájékoztatás forradalmának problematikáját tárgyaló 38. évi konferenciáját.

A kiállítással és filmbemutatókkal gazdagított, változatos program több előzetes megbeszélésre, számos rendkívüli ülésre és találkozásra adott alkalmat. A Konferencia előadásai 4 szekcióra oszlottak.

Az első szekció ülése az 1965–1975 években létrejött innovációk seregszemléje volt.

Az első előadó, Jassica L. HARRIS, a *jamaicai St. John Egyetem* küldötte, a dokumentumok leírásával és közreadási módjával kapcsolatban az *automatizált indexelés fejlődését ismertette*. Tíz évvel ezelőtt még nehézségbe ütközött kellő mennyiségű anyagot géppel olvasható formában tárolni, ma viszont már számos bibliográfiai adatbázis működik, beleértve hat nemzetközi gépesített szervezetest is.

A gépi adatbázisok azonban egyelőre csak a hagyományos eszközökkel együtt használhatók, mert a felhasználókat a gépi nyelv akadályozza a keresésben és bár felismerték már egy visszafordítható nyelv megalkotásának szükségességét, a megoldás mindmáig nem született még meg, eddig csupán néhány – főleg az UNISIST keretében végzett – kevésbé sikerült kísérletről számolhatunk be.

A dekád első öt évében elsősorban a *MARC (Machine Readable Cataloguing = Géppel olvasható katalógizálás)* állt az érdeklődés középpontjában. A géppel olvasható adatok széles körű terjesztése felvetette a kompatibilitás szükségességét. Bár az 1971-ben létrejött *ISSN-t (International Standard Serial Number = Időszaki Kiadványok és Sorozatok Nemzetközi Azonosító Számozása)* a *MARC*-tól függetlenül alkották meg, annak szempontjából is hasznosnak bizonyult. Az *ISBD (International Standard Bibliographic Description = Nemzetközi Biblio-*

gráfiai Címleírási Szabvány) viszont már a *MARC*-hoz kapcsolódik és élénken bizonyítja a szabványosítás hasznosságát.

A következő előadó, Martha E. WILLIAMS, az *urbainai Illinois Egyetem munkatársa*, a géppel olvasható adatok fejlődő bázisairól beszélt. Míg 1965-ben mintegy 20 ilyen adatbázis működött, számuk ma már közel 200. Ezek közül 50 on-line rendszerű.

Nagymértékben *megindult a szabványosítás is*. A referáló és indexelő szolgáltatások kiterjedtek kezdetben a műszaki és társadalomtudományok területére, később pedig a közgazdaság és a kereskedelem szakterületeire is. A felhasználók száma nő, az egyedi felhasználási költségek csökkennek. Sajnos, az a gazdasági tényező, amely az információs központokat a költségek csökkentésére és szolgáltatásaik javítására kényszerítette, egyszersmind nem kívánatos versengéshez is vezetett a kormányzati és a magánvállalkozások között.

Figyelmet kell még fordítani olyan további problémákra, mint az információk hozzáférhetősége kívülálló személyek számára; szerzői jog; export-import lehetőségek (nemzetközi használat) és az oktatás, különös tekintettel az adatbázisok használatára.

Barbara E. MERKUSON, az *Indiana Cooperative Library Services Authority* (az Indianai Egyesült Könyvtári Szolgáltatások Fennhatósága) munkatársa a könyvtár-automatizálás és a hálózatfejlesztés utolsó 10 esztendejét ismertette. Helyesek voltak a szabványosítási törekvések és dicsérendő a hibák, nehézségek őszinte feltárásának, a problémák több oldalról történt megközelítésének módja is. Eredményes volt elsősorban az alkalmazható módszerekre irányuló kutatási és fejlesztési munka. Helytelen volt azonban elfogadni és hangoztatni olyan már közhellyé vált jelszavakat, mint „*Automatizálj vagy pusztulj!*”, „*Ha a könyvtáros nem végzi el a munkát, majd elvégzi valaki más*” stb.

A tájékoztatási szakemberek sokat foglalkoznak egymással és a problémák megoldását túlságosan gyakran várják a kormányzattól. Ehelyett inkább a felhasználók

elismerését igyekezzenek megnyerni, az ő számukra építsék ki a hálózatokat és vegyék tudomásul, hogy a legtöbb potenciális olvasó inkább a kiskönyvtárakat keresi fel. Tanulmányozni kell a társadalmi tényezőket is.

Az ehhez fűződő vitát az elnöklő Carlos A. CUADRA az országos információs szolgáltatók fejlesztésének és a kialakításában résztvevő szervezetek munkájának vázolásával zárta le.

Külön ülészakot szenteltek az országos információs politikának. Daniel BELL, a *Harvard Egyetem szociológiai professzora*, egy olyan országos információs központ létrehozásának szükségességét hangoztatta, amely a különböző kutatási programokat lenne hivatva összefogni és az újabb kutatásokat anyagilag is támogatni.

A jövő társadalmának középpontjában a tudomány áll, de ennek a tudománynak meg kell találnia helyét ebben az iparosodás utáni társadalomban, amelyben már nem az árútermelésen, hanem a szolgáltatáson van a hangsúly. Ez alatt azonban nem a mai értelemben vett szolgáltatások értendők, hanem a szakmai szolgáltatások, ezek 2000-ben már az emberi tevékenység 85%-át teszik majd ki.

Problémát jelent az elméleti tudás központba állítása is. Ez onnan ered, hogy az iparosodás korábban a gondolkodók eredményei alapján indult meg és a társadalom ma is azt a fejlődést látja, amely az elképzeléstől az ipari termékig, az információtól mint forrástól a kézzelfogható tőkejavakig vezet.

Amerika gazdasági rendszere számtalan különálló gazdasági egységből áll, viszont hiányzik az a mechanizmus, amely ezek között az információk elosztását elláthatná, holott ezt éppen azok az egész országot érintő problémák tennék különösen szükségessé, mint az egészségügy, környezetvédelem, környezet-szennyezés, energiaellátás stb. Ugyanakkor a társadalmi fejlődés mindinkább nemzetközivé válik, egyre nagyobb szükség van az országok közötti együttműködésre is. Jelentős kommunikációs hálózatok épülnek ki, és ezek sok irányú tevékenységet bonyolítanak le.

A társadalmi változások sok emberi, gazdasági, szervezeti problémát vetnek fel, többek között nem egy a tájékoztatásra vonatkozik. Mi lesz a kormányzat szerepe a tájékoztatás menetében? Közvetlen befolyással lesz-e rá vagy csupán szabályozására szorítkozik? Elsődleges kérdés az információs technika szervezete és szerkezete. A telefonon és rádióon keresztül történő kommunikáció az indulástól kezdve szervezett keretek között folyik, ezzel szemben a számítógépek működését sohasem kötötték szabályok. Egyetlen rendszer legyen-e vagy létesítsünk egymással versengő rendszereket? Az egységes rendezés szükségét már 1966-ban megállapították, de még semmi nem történt.

Edwin B. PARKER, a *Stanford Egyetem kommunikáció professzora*, az egységes országos információs politi-

ka kérdését tárgyalva rámutatott arra, hogy – az információs probléma terjedelmére való tekintettel – az információs politikának talán még nagyobb a jelentősége, mint az iparpolitikának vagy akár az energiapolitikának. *A foglalkoztatottnak mintegy 50%-a valamilyen kapcsolatban van az információs tevékenységgel.* Az információk jellegében és hozzáférhetőségében bekövetkező változások nyomán megváltozik az ország politikai, kormányzati és ipari metszeteinek egymáshoz való viszonya is. Az egyén és a szervezet, az iparvállalat és a centralizálás bonyolult jogi kölcsönviszonya ugyancsak különböző problémákat vet fel. Mindezekben a gazdasági tényezők is jelentős szerepet játszanak.

Az információs politika céljai ezekből a meggondolásokból következnek: fokozottabb termelékenység és nagyobb hatékonyság; az információknak a felhasználók egyenlő elbírálásán alapuló könnyebb hozzáférhetővé tétele; nagyobb ösztönzés a hatékonyabb termelésre.

A következő felszólaló, Anthony G. OETTINGER, a *Harvard Egyetem* küldötte, az információs források problémáit más szempontból közelítette meg. A jobb hozzáférhetőség érdekében a kutatásoknak az információk minden tekintetben szabadabb áramlására kell irányulniuk. A jelenlegi közeg, amelyben az országos és területi információs politika kialakul, a különböző kommunikációs csatornák és eszközök törvényekkel, rendelkezésekkel és díjszabásokkal kötött és korlátozott rendszere. Ezek között a határ egyre élesebben mosódik el. Az információs csatornákat azonban hozzáférhetővé kell tenni a felhasználók számára, hogy megszerezhesék mindazt az ismeretanyagot, ami szükséges a társadalmi tevékenységben való teljes értékű részvételhez. Ez az egyéni felhasználókra és az iparra, valamint a mind nagyobb mértékben terjedő szolgáltatásokra egyaránt vonatkozik.

Ezt a gondolatmenetet folytatta Robert W. CAIRNS, az *American Chemical Society* munkatársa is. A tudomány és technika eredménye részben információként jelentkezik, de ez az információ egyszersmind az újabb tudományos és technikai tevékenység nyersanyaga is. Minden tevékenység, szabály vagy intézkedés, amely megkönnyíti, gyorsítja és pontosabbá teszi az információk közreadását és visszakeresését, *nagymértékben hozzájárul a tudomány és technika egészséges fejlődéséhez.*

Az irányítás és a felelősség megosztása a kormányzat és a magánvállalkozások között az országos információs politika jelentős tényezője. Az országos érdekeket szem előtt tartva kell összehangolni a kormányzati és nem-kormányzati szempontokat. A feladatra orientált információszolgáltatásokat valóban előnyben kell-e részesíteni vagy akad-e valamilyen jobb megoldás? Ki érdemes az anyagi támogatásra és milyen legyen ennek a támogatásnak a formája? Milyen kapcsolat van a kutatás és fejlesztés támogatása és a tájékoztatás támogatása között? A kutatásra szánt összegek egy bizonyos százalé-

kát a tájékoztatásra fordítsa-e a kormány? Az információs rendszereknek is szükségük lenne hosszú lejáratú kutatási és fejlesztési támogatásra.

Melvin S. DAY, a *National Library of Medicine* igazgatója és Eugene GARFIELD, az *Institute for Scientific Information* elnöke, ugyancsak az országos információs politika kérdésével foglalkozott. Világosan levonható következtetés, hogy az életszínvonal emelkedése az információk egyenlőbb elosztásával, azaz könnyebb hozzáférhetőségével érhető el. Ez azonban nem következhet be a jelen helyzetben, amikor minden intézmény külön dolgozik saját céljai eléréseért és egyedül küszködik anyagi nehézségeivel. *Jobb képzést kell biztosítani a leendő könyvtárosoknak és tájékoztatási szakembereknek*, biztosítani kell az országos szintű vezetést és figyelembe kell venni az illetékes szakmai intézményeknek a fejlesztendő szolgáltatásokra vonatkozó javaslatait. E téren az ASIS-nak is komoly szerepe lehet.

A második szekció az országos információs programok és szolgáltatások tervezésével és anyagi támogatásával foglalkozott.

Az elnöklő Ronald S. MILLER, a *NELINET* (*New England Library Information Network = New England Könyvtári Tájékoztatási Hálózat*) igazgatója kifejtette, hogy a tájékoztatási tevékenység három legfontosabb tényezője az *alapelvek lefektetése, a tervezés és a megfelelő programozás*. Az Egyesült Államokban számos könyvtár és információs szolgálat fejlesztését és működését hangolták már össze országos szinten. A további vita ennek a bevezetésnek keretében folyt.

Lee G. BURCHINAL, az *OSIS-NSF* (*Office of Science Information Services, National Science Foundation = Országos Tudományos Alap Tudományos Információs Szolgálat*) vezetője kifejtette, hogy az Egyesült Államokban nem létezik semmiféle országosan koordinált információterjesztő rendszer, és ennek létrehozását nem is tervezik. Nem valószínű, hogy más országok rendszerének utánzása megfelelő megoldás lenne. A kérdést nem kell elvetni, hanem *olyan stratégiát kell kidolgozni, amely megfelel az Egyesült Államok sajátos szükségleteinek*. Kutatásokat kell végezni új ötletek, gondolatok felvetésére és ki kell építeni a tájékoztatás széles kereteit. Amerikában nincs központi tervezés és irányítás, ez elsősorban a tájékoztatásban érezteti hatását. Kérdés tehát, melyik szerv vegye kézbe az információs politika kialakításának ügyét. Emellett még számos egyéb kérdés is felmerül: hol vannak az információs rendszer kiépítésének határai? Milyen messze terjed a kormányzati szint hatásköre és attól milyen mértékű támogatás várható? A támogatásra miért van szükség és az mivel indokolható? Mi a célja: a rendszer működtetése vagy csupán ösztönzés a fejlesztésre? Részesüljön-e állandó támogatásban a

nem üzleti céllal működő információs szolgálat? Milyen mértékben kell részt venni a nemzetközi munkában?

Az utolsó felszólaló, Douglas PRICE, az *NCLIS* (*National Commission for Library and Information Science = Könyvtár- és Tájékoztatástudományi Országos Bizottság*) igazgatóhelyettese kijelentette, hogy bár az Egyesült Államoknak nincs országos információs politikája, az országos program megindításához szükséges tervet az *NCLIS* kidolgozza. A bizottságnak a *Könyvtári és információs szolgáltatások országos programjának kialakítása: működési célok* című jelentéséből felolvasta a legfontosabb tételeket. Megemlítette a kormánynak olyan széles körben elterjedt kezdeményezéseit, mint a mikrofilmlap használatának bevezetése a mikrokártya helyett, a szelektív információterjesztés kifejlesztése és egyéb tájékoztatási tevékenység.

A harmadik szekció a mikrotechnikával és újabb technológiai innovációkkal foglalkozott.

A szekció elnöke, William D. MATHEW (*NELINET*) bevezetőjében hangoztatta, hogy a mikrofilmes számítógéptechnika nagyobb hatással lesz a tájékoztatási tevékenységre és az információterjesztésre, mint az elmúlt évtized bármelyik újítása.

Előadás hangzott el az adatbázisoknak új technológiák segítségével történő kezeléséről. Itt is hangoztatták a szolgáltatások, azaz a már vázolt értelemben vett szolgáltató ipar új szerepét, valamint a modellek és a szimulációs technika fontosságát. *Az információs szolgáltatásoknak a legspecifikusabb részletkérdésekre is választ kell adniuk*. Az *INFOPLEX* olyan többszörös összetevőkből és tárolókban kombinált információs rendszer, mely az információk kiválogatásától kezdve, valamennyi folyamaton keresztül, minden ponton a legmesszebbmenőben kielégíti a tájékoztató tevékenységgel szemben támasztott követelményeket.

A negyedik szekció a teletechnikával és az információs hálózatokkal foglalkozott.

Az elnök, Walter B. SEDELOW, a *National Science Foundation* munkatársa, megnyitójában a teletechnika változatait részletezte és a számítógépnek a számítógéppel, valamint a hálózatoknak hálózatokkal folytatott kommunikációját, illetve annak távolabbi kilátásait ecsegtelte. Különösen a számítógépes hálózatok állnak szoros kapcsolatban a társadalommal. Ezek egy része a tudósok specifikus igényeit elégítik ki, más részük az egyéb társadalmi tevékenység célját szolgálják, mint pl. az oktatás. A jövő hálózatainak egyik megjelenési formája pl. az elektronikus enciklopédia lesz.

A hálózatok legjelentősebb hatása megmutatkozik a társadalom általános együttműködésében, valamint a

széles körű közösségi részvételben a közös feladatok, az emberi problémák megoldásánál. Az országos hálózatok kiépítése csak a célok egyike. A mini és mikro számítógépek nyilván a legkülönbözőbb módon lesznek a rendszerekkel és hálózatokkal összekapcsolhatók. Ez a teljes gépesítés lehetővé – és szükségessé – teszi az ember-gép kapcsolatoknak mélyebbre ható elemzését és szorosra fűzi a számítógépes szakemberek kapcsolatát a társadalom kérdéseit vizsgáló szakemberekkel.

Külön ülésszakot szenteltek a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatának.

A két ország 22 képviselője megvitatta a tudomány és technika területén létesítendő együttműködés tárgyában, a Szovjetunió és az Egyesült Államok védnökségével, a Yale Egyetemen tartott, négynapos szimpózium eredményeit. Ezeket az ott elnöklő A. I. MIHAJLOV, a *VINITI igazgatója* és D. J. de Solla PRICE, a *Yale Egyetem képviselője* ismertette.

MIHAJLOV professzor szerint a túlságosan leszűkített tárgykörű előadások nem terjedtek ki eléggé a megbeszélések központi kérdésére, vagyis az információs technika és szolgáltatások szükséges létszámának és felszerelésének tervezéséhez alapul szolgáló modellek kialakítására. Az információs technika felbecsülésének és szakembereinek véleménye eltérő volt. MIHAJLOV professzor szerint ennek végső célja, hogy *kifejezze az információnak a gazdaságosság és a termelékenység*

növekedésében mutatkozó hasznát. PRICE professzor ezzel szemben úgy vélte, hogy *ilyen távoli eredmény kimutatására nehéz modellt felállítani*, ezzel az Egyesült Államokban már kísérleteztek – de eredmény nélkül.

Megállapodtak abban, hogy a Szovjetunió/Egyesült Államok *együttműködést tovább folytatják*, a költség-elemzést összekapcsolják a felbecsülés és előrejelzés munkájával, a szakemberek kapcsolatát közvetlenebbé teszik és a kutatásokat a szolgáltatásokra összpontosítják. Kérdés azonban, hogy a kapott eredményeket hogyan ültetik át az országos információs politika keretei közé.

Fentiekén kívül több ülés foglalkozott az Egyesült Államok tájékoztatásügyének speciális problémáival is. Az egyes ülések várakozáson felül látogatottak voltak. Az előadásokat minden esetben élénk vita követte. A résztvevők kezdeményezésére elhatározták, hogy az ASIS keretein belül a tájékoztatási munka ügyvitelével foglalkozó csoportot alakítanak, ehhez a konferencia résztvevői közül mintegy kétszázán kívánnak csatlakozni.

IRODALOM

Report on the 38th Annual Meeting of the American Society for Information Science. Boston, Mass., October 26–30, 1975. = Library of Congress Information Bulletin, 35. köt. 6. sz. 1976. febr. 6. p. 75–86.

DEZSŐ É.: Az ASIS 38. Konferenciája

Az *American Society for Information Science* 1975. októberében Bostonban mintegy 2300 résztvevővel tartotta meg 38. évi konferenciáját. A kiállítással és filmbemutatókkal gazdagított, több előzetes megbeszéléssel, számos rendkívüli üléssel és találkozással bővített, négy fő szekcióra oszlott konferencia a tájékoztatás forradalmának problematikáját vitatta meg.

* * *

Mrs. DEZSŐ, É.: The 38th Conference of ASIS

The *American Society for Information Science (ASIS)* held its 38th Annual Meeting in October 1975 in Boston. The conference which was attended by approximately 2300 participants, discussed problems of the information revolution. It was divided into four main sections, included several pre-conference sessions, meetings and film performances.

ДЕЖЕ, Е.: 38-я конференция Американского объединения по информатике

Американское объединение по информатике (**American Society for Information Science-ASIS**) организовало 38-ю конференцию в г. Бостоне с 2300 участниками. В конференции, программа которой включила в себе выставку, показ фильмов, несколько предварительных переговоров, чрезвычайных заседаний и встреч, обсудили проблемы революции информационной деятельности в четырех главных секциях.

* * *

Frau DEZSŐ, É.: Die 38. Konferenz der ASIS

Die *American Society for Information Science (ASIS)* hielt ihre 38. Konferenz im Oktober 1975 in Boston. Die Konferenz, an der 2300 Spezialisten teilnahmen, befasste sich mit der Problematik der Revolution in der Information. Die mit einer Ausstellung und mit Filmvorführungen bereicherte, durch zahlreiche vorangehende Besprechungen, sowie ausserordentliche Sitzungen und Treffen erweiterte Konferenz wurde in vier Sektionen organisiert.